

A lelkipásztor

Lekció: Jn 2,13-22 / Textus: 1Tim 3,1-7

Ha vezetőt, vagy munkatársat kerestek a munkahelyeden, melyek az elsődleges szempontok? Milyen jól kezeli az excelt, vagy milyen tervezési képességei vannak, mennyire kreatív, milyen hatékonyan old meg problémákat, mennyire jól diagnosztizál... stb? Vagy mennyire megbízható, becsületes, együttműködő, alázatos? Hogyan vezeti magánéletét? Készség vagy jellem? - foglalhatjuk össze. Ha valakivel együtt dolgozol, melyiket keresed? Persze, mindkettőt, de melyiket tartod fontosabbnak? Melyik az, ami inkább fejleszthető? Készség vagy jellem?

Ebben a szakaszban, Pál abban a kérdésben igazítja el az általa szolgálatba állított, fiatal gyülekezetvezetőt, Timóteust, hogy az efézusi és környékbeli gyülekezetekben milyen szempontok szerint állítson be "püspököket." A püspök felügyelő vagy felülvizsgáló egy gyülekezetben, és lényegében azonos a presbiterrel (vén), valamint a pásztorral. Feladata kiterjedhet több gyülekezetre is, de az apostol idejében a püspöké még nem az a nagyobb egyházi területet áttekintő szolgálat, mint napjainkban. *Mi váratik tehát el azoktól, akik gyülekezet vezetnek?* És míg mindez érvényes a mi gyülekezeti rendünkben a presbiterekre is, ma mégis a *lelkipásztori* szolgálat (mint sajátos vezetői, presbiteri szolgálat) oldaláról tekintünk erre.

Még egy bevezető megjegyzés szükséges. Amennyiben lelkipásztor- vagy presbiter választás zajlana gyülekezetünkben, az ige mondanivalója könnyen megragadható lenne: ezeket vegyétek figyelembe. (Tisztújítás, püspök- esperes, főgondnok választás zajlik egyházunkban, amely során a mi presbitériumunk is szavazni fog, de ezt a folyamatot nem kívánom az előtérbe helyezni.) Jelen helyzetben másik szempontot kell találni, mit is akar a Szentlélek bennünk elvégezni e szakasz alapján. Az én válaszom erre a kérdésre: a gyülekezet értse jobban a lelkipásztorok szolgálatát és életét, a rájuk helyezett elvárásokat és az ebből fakadó terheket, és ennek fényében imádkozzon értük és a gyülekezet küldetéséért. Ennek érdekében szeretnék betekintést engedni "a kulisszák mögé."

Három kérdés lesz előttünk:

1. Milyennek kell lennie a lelkipásztoroknak? 2. Miért szükséges és hogyan lehetséges ez? 3. Mi a gyülekezet felelőssége?

1. Milyennek kell lennie a lelkipásztoroknak?

"Szükséges tehát, hogy a püspök legyen feddhetetlen" - kezdi az apostol. A "feddhetetlen" az, aki "kritikán felüli", akibe nem lehet belekötni. De milyen legyen az az ember, aki "kritikán felüli"? Mi az, amiben feddhetetlennek kell lennie? Az egész szakasz ezt bontja ki. Nem fogok minden kifejezésről egyenként szólni; vannak, amelyeket egyben tárgyalok, ill. van, amit kihagyok.

Család

Az első a családi élete: *"egyfeleségű férfi... aki a maga háza népét jól vezeti, gyermekeit engedelmisségben és teljes tisztességben neveli."* Mindjárt jegyezzük meg, hogy a lelkipásztori vezetésre való alkalmasság azzal kezdődik, amit ma "magánéletnek" nevezünk, és aminek a közmegegyezés szerint semmi köze ahhoz, hogy ki hogyan látja el a feladatát a munkahelyén. Az apostol azonban azzal kezdi, hogy a lelkipásztor legyen "egyfeleségű" férfi, aminek lényege, hogy a tipikus lelkész hűséges férj és hűséges apa. Ez nem zárja ki a tisztségből az egyedülállókat, és most nem tudjuk megnyitni a női lelkészség kérdését sem. A kérdés azonban annyira döntő, hogy Pál felteszi a költői kérdést: *Mert ha valaki a maga háza népét nem tudja vezetni, hogyan fog gondot viselni Isten egyházára?*

Nos, súlyos, nehéz és sokszor fájdalmas kérdés ez a lelkipásztorok életében. Nagyon gyakran azt éljük meg (amint persze más hivatásban élők is), hogy egyensúlyoznunk kell a család és a hivatás között.

Később még erre visszatérek, de hadd idézzem a mondást, amit, amikor még kisgyerekeim voltak, sok-sok éven át mondogattam magamnak: ha elveszted a családod, elveszted a hivatásod. Azt az alkalmasságot, amit az ige kér. Őszintén és szomorúan kell elismernünk, hogy számos lelkipásztor házassága végződött válással az elmúlt években. A hűséges és tiszta házaselet elvárt tulajdonság, míg a hűtlen és önző élet alkalmatlanná tesz. A "járvány", ami végigsöpör a társadalmon, bennünket, lelkipásztorokat sem kímél. A "feddhetetlenség" súlyosan sérül minden esetben...

Önuralom

Hadd térjek rá az önuralomra ezen a ponton, amellyel az apostol három másik kifejezését foglalom össze: legyen *megfontolt, józan, tisztességes*. "Megfontolt" az, aki képes a gondolatait, a benső indítékait és indulatait irányítani; nincs kitéve azoknak. Hasonló jelentéssel bír a "józan" kifejezés, míg "tisztességes" az, aki visszafogott, rendezett értelemmel bír. Nyilván az önuralom, az önmagunk - érzelmeink, indulataink, szenvedélyünk - irányítása mindenki számára kulcsfontosságú, nem csak lelkipásztoroknak, és még nem is csak keresztényeknek. Nem kell sokat keresgelnünk, hogy lássuk, aki magát nem képes vezetni, az mennyi zűrzavart okoz nemcsak magának, hanem másoknak is. Mégis, az előző ponttal összefüggésben hadd térjek rá egy olyan területre, amely talán lelkészeknek még nagyobb kihívás. John Stott, az egykori anglikán lelkipásztor írja: " *gyakran előfordul, hogy a vezetőket hosszú időn át senki sem számoltatja el, éppen ezért önmagukat kell felügyelniük*" (A Timóteushoz írt első levél és a Tituszhoz írt levél, HARMAT, 2000. 105.) Az amerikai lelkipásztor, Tim Keller is ír a kényelemszerető és a munkamániás lelkipásztorról:

Meglátásom szerint individualista kultúránk kétféle szélsőségért tehető felelőssé: egyrészt a túlhajszolt munkatempóért, másrészt a tétlenségért. Míg a lelkészek korábbi generációi zokszó nélkül hoztak áldozatot hivatásukért – még ha igazságtalanul bántak is velük –, ma már sokan semmiféle önfeláldozásra nem hajlandók. ...sok lelkész egyáltalán nem hatékony; a nagyobb gyülekezeteket leszámítva legtöbbjüknek nincs felettese, aki ellenőrizné a munkáját, ezért nem csoda, ha kevésbé iparkodik, elkényelmesedik, és sok időt elfecsérel. ... Az egyházon belül mindkét – egymástól homlokegyenest eltérő – típus megfér, s akár évekig is végezheti szolgálatát anélkül, hogy fény derülne munkamániájára, illetve haszontalanságára. ("Szolgálat és jellem", kézirat)

Legyen *megfontolt, józan, tisztességes*. Ezek, azaz igaz önuralom nélkül a lelkipásztorok egy része folyamatosan munkamániában él, hiszen mindig lehet többet végezni, több embert megkeresni, többet készülni... és különben is, Isten munkája mindenekelőtt van - mondja. Ha nem látjuk, hogy ez nem Isten, hanem a saját eredményességünk, értékességünk szolgálata, ha nem vagyunk megfontoltak és józanok azokra az erős indítékokra nézve, hogy a munkánk által igazoljuk a létünket, akkor a lelkipásztori szolgálat oltárán áldozzuk fel a családjunkat. A másik oldalról ugyanakkor - részben azért, mert nincs olyan főnökünk, aki rálát a munkánkra - fenyeget a szétforgácsolódás, a semmittevés és a feleslegesség érzése. Ezzel szemben is döntő szerepe van a józanságnak, megfontoltságnak és tisztességnek.

Nem részeges, nem pénzsóvár

E kettőt együtt veszem, hiszen annyira egyszerű, nem? Ki látott már részeges és pénzsóvár lelkipásztort? Ki nem...? De komolyra fordítva a szót, hadd beszéljek ezek kifinomultabb formáiról, arról, milyen alattomosan csúsztatunk be az ördög csapdájába.

Sok lelkipásztor ismeri azt, amit magam csak úgy neveztem, hogy vasárnap délutáni/esti üresség vagy depresszió. Pál egyetlen képességet helyez Timóteus szívére a felsorolásban, ami nem a jellem kérdése: *tanításra alkalmas*. Azaz képes világosan, érthetően, szívet formálóan magyarázni a Szentírást. (Lehet valaki nagyszerű, elkötelezett keresztény, de ettől még nem képes a tanításra.) Amikor a lelkipásztor beleáll annak a titkába, hogy Isten igéjét hirdeti, és azon keresztül Isten szólítja meg a gyülekezetet, amikor ezt hétről hétre imádságban készülésként hordozza (amivel őt Krisztus elsőrenden megbízta), akkor megismeri a vasárnap délutáni/esti kietettséget, sebezhetőséget, űrt. Ha, fogalmazzunk így, "jól ment", azért, ha "nem ment jól", azért. Ebben az állapotban számos kísértés törhet rá; ezek közül az egyik, hogy az ürességét alkohollal oldja. Miközben semmi rossz nincs az alkoholfogyasztásban önmagában, a vasárnap esti űr kiindulópontja lehet a lelkipásztor alkoholizmusának.

A pénz szeretetével kapcsolatban John Stott felhívja a figyelmet, hogy a történelem során számos gonosz ember próbált pénzt csinálni a szolgálatból. Ezzel együtt igaz, hogy mivel a legtöbb országban más hivatásokhoz képest inkább alacsony a fizetésük, feltehetőleg nem anyagi okok miatt lettek lelkipásztrok. (107-108) És bár ez nem jelent védelmet a pénz szeretetétől, valamint nem ismeretlenek előttünk a vagyontól összeszedő TV-evangélisták, de talán a mi világunk egy-egy sikkasztási története sem, itt is hadd nevezek néven egy látszólag ártalmatlan kísértést. Ez akkor jelenik meg, amikor a gyülekezet életére, szolgálatára vonatkozó döntéseinket nem Isten uralma és az evangélium szolgálata, hanem az anyagi források biztosítása irányítja. Amikor a gyülekezet azért kezd el valamit, mert arra van pályázati pénz (és nem azért, mert felismerte, mit bízott rájuk az egyház Ura); amikor a lelkipásztor és a gyülekezet azért szövetkezik bármely politikai hatalommal, mert onnan pénzt kap vagy remél; amikor elsősorban azért veszünk át intézményt, mert annak működése anyagilag megmenti a kiüresedő gyülekezetet. Szeretném, ha átéreznénk, micsoda nehéz kérdések és döntések ezek; micsoda nyomás van a lelkipásztoron, hogy működőképes maradjon a gyülekezet, és hogy ebben a helyzetben hogyan jelenhet meg az anyagiak vonzása, hiszen az biztonságot és jövőt ígér a közösségnek. Észre sem vesszük, mely ponton lettünk hűtlenek Istenhez, akiben egyedül van biztonságunk és jövőnk.

2. Miért szükséges és hogyan lehetséges ez?

Csak néhányat említettünk a lelkipásztortól elvárt tulajdonságok közül, de mindannyian érezzük ezek súlyát. Úgy tűnik, az apostol azt várja a lelkipásztortól, hogy egészen magas erkölcsi mérce szerint éljen. Sokan vannak, nem keresztények, de keresztények is, akik csóválják a fejeteket mindezeket hallva: Hogyan lehetne ennek megfelelni? Milyen iszonyú veszélyei vannak, ha a lelkipásztor "feddhetetlen" akar lenni? Hány olyan történetet tudunk, hogy a lelkipásztor a gyülekezetnek való megfelelési kényszerében feláldozta a gyerekeit, a házastársát, mert olyan dolgokat tett nekik kötelezővé, amelyek ellenükre voltak? Más alkalommal pedig a gyülekezet kezdi számon kérni ezeket a lelkészen, akár értetlen és kegyetlen módon... Mennyi képmutatás, mennyi elnyomás, mennyi fájdalom születhet ebből! Továbbá, vajon milyen ember volt Pál, aki ezeket megírta? Vajon ő ilyen volt? És sok-sok kérdés születik a bennünk lévő ellenállások mentén. Szóval tegyük fel a kérdést: Miért szükséges ez? Majd: hogyan lehetséges ez?

Pál apostol nem erénycsősz. Amikor azt írja, hogy "szükséges, hogy a kívülállóknak is jó véleményük legyen róla, nehogy gyalázatba és az ördög csapdájába essék", nem képmutatásra, vagy rideg moralizálásra hív. Egészen máshonnan érkezik... Őt az "Isten háza" épsége, hitelessége foglalkoztatja. Ez pedig nem egy épület, hanem egy közösség. Ennek a közösségnek a hitelessége, az egészsége sokban függ vezetői jellemétől és hűségétől. De ennél is többről van szó, hiszen ez a közösség "Istené." Azé az Istené, akiről Pál azt mondta pár sorral feljebb: *azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére.* A tét tehát, hogy ennek a közösségnek, "Isten házában" az életmódján és szavain keresztül eljutnak-e mások Isten megismerésére. Vagy úgy is fogalmazhatunk, hogy Isten igazsága, jósága, szelídsége, hűsége megjelenik-e ennek a közösségnek az élete által? Lesz-e emberek egy olyan csoportja, akiknek közös élete hitelesen bemutatja, hogy Isten olyan Isten, aki igaz, aki hűséges, aki elküldte az Ő Fiát, Jézust, hogy általa megszabadítsa a népeket az Isten nélküli életből? Ez a tét! És nyilván, miközben e közösség minden tagjától elvárt a feddhetetlenség, a vezetőknek mindig nagyobb felelőssége van. Akit Jézus Krisztus pásztornak hívott, annak élete Jézus a pásztor életét kell hogy tükrözze. Ellenkező esetben Istent fogják gyalázní.

De, másodszor, lehetséges-e ez? Miután ilyen magasra tette a léceket, miután azt is látjuk, hogy a lelkipásztor jelleme akár gyalázatot, szégyent is hozhat annak az Istennek a nevére, miért mondja Pál: *Igaz beszéd ez: ha valaki püspökségre törekszik, szép feladatra vágyik.* Jó, szép és nemes a feladat; jó erre vágyani. Máshol azért azt mondja az ige: *Testvéreim, ne legyetek sokan tanítók, hiszen tudjátok, hogy súlyosabb ítéletben lesz részünk.* (Jak 3,1) Szépség és felelősség felügyelőnek lenni Isten egyházában. Jó, ha mindkettőt mindannyian, lelkipásztrok és gyülekezeti tagok, egyaránt szívünkbe zárjuk. Jó erre vágyani, de a vágy ne legyen könnyelmű.

Hogyan leszünk feddhetetlenek? Egyetlen módon: ha ama egyetlen, valóban minden kritikán felüli a maga feddhetetlenséggel befedezze a mi vétkeinket. Mert a keresztyén "feddhetetlenség" sohasem erkölcsi tökéletesség; és sohasem saját erőfeszítés gyümölcse. A lelkipásztor feddhetetlensége (hűsége, tisztasága, önuralma, szelídsége, alázata) mindig származtatott: Krisztusból származik ránk. Folyamatosan történik: Krisztussal őrizzük szívünk gondolatait, Krisztussal nézünk rá naponta, hogy hűséges, tiszta volt-e az életünk szexuálisan, hogy mi a szerepe az életünkben a pénz erejének, hogy mikor válaszoltam erőszakosan szelídség helyett, hogy mikor kezdtem el elhanyagolni a családom mert bálványt csináltam a munkámból... A "feddhetetlenség" nem más, mint folyamatosan az egyetlen feddhetetlennel, Krisztussal járás, aki előtt újra és újra elismerem azokat a bűnöket is, amelyeket senki sem lát. Annak megélése, hogy naponta öltöztet fel az ő igazságába, hogy naponta fordul hozzám az ő szelídségével, hogy naponta élhetem meg az ő hűségét. Lehetséges-e ez? Nem, és Krisztusban mégis igen.

3. Mi a gyülekezet felelőssége?

Hát akkor mit kezdjünk mindezzel? Hogyan engedelmesskedhetünk annak, amit a Szentlélek ezzel az igével el akar végezni bennünk?

Először is mindez csak akkor kerül a helyére, ha felismerjük: mindannyian egy küldetésben vagyunk. Csak akkor tudunk jól állni a kérdéshez, ha mindannyiunknak szívügye Isten egyháza, de nem önmagunkért, hanem Isten a népeket üdvözítő munkája miatt. Számos elképzelés lehet, hogy miért fontos (vagy nem fontos) nekünk a gyülekezet. De a lelkipásztor és a vezetők szolgálatát akkor fogjuk jól látni, ha ugyanazért, Isten a népeket elérő munkájáért dobban a szívünk.

Másodszor, a gyülekezet és a lelkipásztor (presbiterek) kapcsolata csak Jézus Krisztuson keresztül ragadható meg. A gyülekezet csak "Krisztusban" várhatja, hogy lelkipásztora feddhetetlen legyen két oldalról is. Akármit is sugalljon a világ, amiben élünk, a gyülekezet nem adhatja fel azt, amit Krisztus sem ad fel. Nem mondhatjuk, hogy megértjük, hogy részeges, hűtlen és veszekedő - hiszen ki nem az? A gyülekezet Krisztusban helyesen várja, hogy vezetője feddhetetlen legyen. Ugyanakkor az evangélium megértést is munkál. Amikor a gyülekezet "feddhetetlenséget" vár, pontosan tudja, hogy ezt egy bűnös, de megváltott embertől várja, és ez realitává teszi. Kész irgalmat gyakorolni a pásztora felé, kész megbocsátani, amikor az vétkezett és bocsánatot kér. Testvéri közösségben élnek.

Harmadszor, a gyülekezet imádkozik a lelkipásztorért és presbiterekért, akiknek feladata, hogy imádkoznak a gyülekezetért és a tagok gondját viseljék. Ebben is a krisztusi kölcsönösség jelenik meg. A lelkipásztor feladata az ige hirdetése, de a gyülekezet felelőssége, hogy ezt buzgó imádságban elkérje az Úrtól. Isten házában az egyértelmű szerepek mellett a testvéri közösség és kölcsönösség is jelen van. Egy idősebb gyülekezeti tag például érettebb testvérként, atyaként bátoríthatja és segítheti a lelkipásztort. Krisztus népében nem egyirányú hierarchiák működnek.

Negyedszer, lehet közöttünk olyan - miért nem engednénk ezt meg a Szentléleknek? - akinek ma elsősorban ez szól: *Igaz beszéd ez: ha valaki püspökségre törekszik, szép feladatra vágyik.* Talán egy ideje foglalkozol a gondolattal, talán eddig meg sem fordult benned: de Isten arra hív, legyél felügyelő az ő házában. Ha a Lélek szól, ne mondj nemet, akármilyen örültségnek is tűnik ez.

Ötödször, ha munkatársat, vezetőt keresel, bölcsen teszed, ha a jellemet a képesség elé helyezed. Jól gondold meg, mit jelenthet ez a jelen helyzetekben. A Szentlélek ebben is vezethet téged ma.

Dicsőítsük az egyetlen igaz és tökéletes püspököt, presbitert és pásztort, Jézus Krisztust, és kérjük, hogy adjon szíve szerint való pásztorokat a népébe! Ámen!

(Lovas András)